

Donatiu.—D. Frederic Wynn cedeix, per a el museo, un exemplar d'asfalt.

Comunicacions.—Se llegeix un treball del soci D. Llorenç Garcías, titolat «Contribució a l'història del porc (Sus)», en el que refereix varies curioses observacions fetes, sobre l'instint d'aquest mamífer.

El R. P. Joaquím M.ª de Barnola, S. J., dóna lectura a la primera nota de la serie que tractarà de sistemàtica botànica i quin títol es «Assaig monogràfic del gènere *Oxalis*» del qual detalla sis espècies, havent-n'hi tres que no han sigut citades a Catalunya.

D. Ascensí Codina llegeix una comunicació, que ha escrit en col·laboració del distingit entomòlec francès M. de Lapouge i que tracta detingudament d'els *Carabus* de Set Cases i Ull de Ter (Pirineu Gironí).

Sens res més que tractar, s'aixeca la sessió a les 12'20.

NOTES ENTOMOLÒGIC-BOTÀNIQUES

II. ⁽¹⁾ Aparició abundosa del *SIREX JUVENCUS* L., a Sarrià

Mitjansava el mes d'Octubre prop passat, quan un dels meus deixebles em presentà un superb himenòpter, la filiació del qual an els siricids no era pas difícil d'endevinar. ¿Mes d'on venia l'exemplar?, y primer de tot; ¿a quina espècie pertanyia? Això derrer em proposí esbrinar avans d'ulteriors indagacions.

Tenia un individu mascle del *Sirex juvencus* L. La troballa'm semblà fort interessant, car no tenia cap antecedent de que s'hagués citat de punt tant baix a Catalunya, ni recordava d'haver-lo vist en lo catàlec i col·leccions de mon estimat amic en Pere Antiga (A. C. S.), prou conegudes de mí quand empenqué la formació de les col·leccions entomològiques del col·legi

(1) V. lo núm. 7 del *Bulletí* de 1912.

del Sagrat Cor (carrer de Casp), on res hi havia d'insectes, al començar mes tasques professorals l'any 1892. Tot seguit regiro la Memòria de nostra Institució: «Catàleg d'insectes de Catalunya per els socis senyors Antiga i Bofill» i fullejant llurs quaderns trobo solzament les indicacions de localitats següents: «*Sirex juvenus* L., Vilafranca, Puigreig (Mercader-Bellloc).» Ara anèm al lloc de la troballa. L'insecte havia sigut capturat sobre unes mates de *Spiræa ulmifolia* Scop. en un bosquet de pins del mateix parc del Col·legi. A les dues hores pròximament en trovarem un altre. Conegudes les costums d'eixos curiosos himenòpters, calia fixar-se bé en l'arbre, víctima dels destroços de llurs larves. Tot seguit l'endevinarem. Un dels pins del susdit bosc presentava marcades senyals de forta clorosis d'ençà 5 o 6 anys; observació que duiem feta amb lo jardiner, puix qu'era l'únic peu atacat d'eixa afecció nosològica, lo qual no podia pas menys d'haver-nos cridat l'atenció. Precisament era un peu de *Pinus halepensis* Mill. No cal dir, que totes les estones que'm vagaven de la tasca de les classes i obligacions precises, me les passava sota el pobre pí, que d'ençà l'istiu havia perdut tota la verdor de son fullatje i sols extenia les sucoses branques despullades, a l'ensempe que per tot son tany se sentien barrinar els ferestecs *Sirex*, i de tant en tant l'afortunat que ja n'havia oberta bretxa a través de l'escorça quèia pesadament a terra, o bé emprenia mandrós vol, després d'haver-se aixugat les antenes i ales de la reïnosa humitat de son llarg hostatje. Uns dotze jorns durà l'emigració, en qual temps recullirem fins 24 exemplars, 10 mascles i 14 femelles. Jorn hi hagué en que sols n'eixien de les derrereres; pro'l fet sembla ésser tan sols casual. A l'enfosquir-se'l cel succeí forces vegades que algún individu proper a la terminació de sa tasca minadora topava amb un frasc lligat a fí de que no pogués eixir-ne, mes ell restava en son cau, com si conegués lo parany que se li havia preparat. Ni un tant sols poguerem haverne per eix procediment. Calia esperar la sortida pera agafar-los tot seguit, o quan més trèure'ls de llurs forats agafant-los amb unes pinces flexibles, pèl cap. Encare éix ardit no'ns valgué sempre, sino solsament quan a força de rosegar amb llurs potentes maxiles la fusta, havien completat un círcol perfecte en l'escorça. Altrament s'entornaven cau endins, per a ressortir després d'una bona estona d'haver sigut molestats. Una volta em semblà

que ja no'n sortien més, ferem aterrar lo pí, i partir-lo per diversos indrets aixís transversalment com al llarg. Les ensenyances que traguérem de l'observació dels talls les podèm condensar en les següents afirmacions: Les larves (eixides dels ous que les femelles posen clavant llur tremendo oviscapte a través la capa surera dels pins) furguen sempre amunt amunt, rosegant la fusta. Tots quants forats observarem en els talls practicats, (dit tronc de pi en tenia un centenar), tots duyen una direcció ascendent. Probablement la canal que fá l'insecte aixís que surt de l'ou, fins a tenir una grandaria regular, es reconstituïda per l'energia vital qu' encare té l'arbre. Altrament no'ns sabriem pas explicar com sols en resta un tròç tant curt d'igual diàmetre que'l forat de sortida qu'es de 7 mm. Com a llargaria màxima de la dita canal observarem la de uns 60 cm. Gran part de la mateixa està rublerta dels residuus excrementicis que són a modo de serradures molt fines i fortament atapaïdes, fins pocs cm. abans de la surtida, a ond la canal se decanta en suau curva qui descriu un arc de 90° fins arribar a la periferia del tronc. No trovarem cap encreuament de canals, amb tantes que assolcaven el tany.

Ara diguèm quatre mots sobre l'abundor extraordinaria observada en la data avans dita. Es que la tinguèm per extraordinaria en el sentit de que no s'escaigui semblant abundor molts altres anys? Tot a l'inrevés. Lo extraordinari es la feconditat de les femelles d'eixos Himenòpters. Havíem pensat en un començ fer una preparació microscòpica dels ovaris, pera estudiar llur constitució, nombre d'ous i comunicació amb l'oviscapte. Mes en previsió de que trigaríem massa a poder-nos ocupar d'eixes delicades manipulacions ho deixarem córrer. Pro sortosament un dels jorns que més ens atrafagava la captura dels *Sirex*, sorprenguerem una femella, que finida la tasca d'injectar (diguemho aixís) els ous en lo tany d'un *Pinus pinea* L., a la pujada de Vallvidrera, prop de l'antic camí veinal de la Budellera, s'afinava l'oviscapte amb ses potes posteriors, agitant ensemps les antenes com triomfant de sa malifeta, mentres qu'el pobre pi regalava fines gotes de reïna per una munió de petits foradets, qu'el voltavan per tot l'encontorn, com llágrimes de previsió del mal que li'n pervindria, prenunci de sa pròxima fi, ocasionada pèls ger-

mens qu'enclouen aquells ous, empresonats per ell inconscientment, en tancant-los la sortida ab la mateixa reïna. Eixa observacións dóna la solució a la pregunta feta al començament. Car deixant la femella una pila d'ous en poc temps, se comprèn perfectament qu'el desenrotlló de les larves, llurs evolucions metamòrfiques, ninfosis i sortida a lliure atmòsfera siguin gaire be contemporànies, i per tant qu'en l'espai de pocs jorns pugui haver-hi una *aparició abundosa*, una vera plaga de temibles *Sírex*, devastadors dels boscos. Eixa plaga pot esdevenir un perill creixent per a les plantacions forestals, si no's cura d'assolir una protecció ferma envers les aus insectívores, únic remei que coneixèm avui contra els destructors insectes.

Oferím dos exemplars per duplicat de mascle y femella del *Sírex juvencus L.*, per a la col·lecció entomològica del Museu de nostra Institució, aixís com en podèm donar a'n els consocis que'ns en demanin.

JOAQUIM M.^a DE BARNOLA, S. J.

Sarriá, Janer de 1913.

Les Cicindeles Catalanes (Col.)

C. Campestris L. y var.

Aquesta *Cicindela* es la més variable de totes; proba d'això, la seua monstruosa nomenclatura de seixanta noms distincts únicament per la forma tipo. La seua forma, sculptura, color i dibuix varia a Catalunya de Nort a Sud de la montanya al plà. Al Nord com a la montanya predomina la forma convexa allongada quasi paralela, ab més fina granulació i de color verd degradant fins a un verd molt obscur: en el Sud com en lo plà, predomina una forma més aplanada, més curta, posteriorment més aixamplada, ab la granulació més grollera i el color verd